

FÖRVALTNINGSHÖGSKOLAN

Europas borgmästare

David Karlsson

I denna rapport redovisas hur enkätundersökningen *Europas borgmästare (The European Mayor)* genomfördes i Sverige under senhösten 2015.

Undersökningen fokuserar på den främste lokale politiske ledaren i närmare trettio europeiska länder. I de flesta länder betyder detta en borgmästare och i Sverige är det kommunstyrelsens ordförande (KSO). Teman som undersökningen belyser är borgmästarnas rolluppfattningar, inflytande, kontakter, karriärvägar, politiska värderingar, utmaningar, etc.

Undersökningen ingår i ett internationellt komparativt forskningsprojekt: *Political Leaders in European Cities – Second Round (POLLEADER II)*. Projektet koordineras från Universiteten i Florens och Darmstadt under ledning av Annick Magnier. Svensk representant i det europeiska projektet är David Karlsson som är verksam vid Förvaltningshögskolan, Göteborgs universitet.

Undersökningens föregångare

Ett forskningsnätverk med representanter i en rad europeiska länder har under 2000-talet genomfört tre komparativa politikerundersökningar. Den första var *Europas borgmästare (The European Mayor – POLLEADER I)* som genomfördes i 17 länder under tidsperioden december 2002 till juli 2004. Undersökningen riktade sig till den högste politiske ledaren i kommuner med mer än 10 000 invånare.

Den svenska delen av undersökningen, som genomfördes vid Förvaltningshögskolan april-juli 2003, skickades till samtliga KSO i landets 290 kommuner och 185 svar inkom (64 procent) varav 142 från kommuner större än 10 000 invånare (65 procent). Totalt inkom 2 711 svar i den internationella undersökningen vilket motsvarade en svarsfrekvens på 35 procent. För genomförandet av den svenska delen av undersökningen ansvarade David Karlsson och resultat avrapporterades i ”Den svenske borgmästaren” (Karlsson, 2006). I det internationella projektet representerades Sverige av Henry Bäck och Vicki Johansson som båda publicerade bidrag (Bäck, 2006; Johansson, 2006) i projektets huvudrapport, forskningsantologin ”The European Mayor. Political Leaders in the Changing Context of Local Democracy” (Bäck, Heinelt, & Magnier, 2006). Henry Bäck publicerade även artikeln ”Borgmästarens makt” baserat på undersökningens data (Bäck, 2005).

Den andra politikerundersökningen, *Europas fullmäktigeledamöter (Municipal Assemblies in European Local Governance – MAELG)* riktade sig till fullmäktigeledamöter i kommuner med mer än 10 000 invånare i 16 länder. Undersökningen genomfördes mellan maj 2007 och juni 2010. I Sverige genomfördes undersökningen under perioden november 2007 till mars 2008. Svensk deltagare i det internationella projektet och ansvarig för genomförandet av den svenska undersökningen var David Karlsson. I Sverige skickades enkäten till samtliga fullmäktigeledamöter i 60 kommuner. Dessa kommuner hade valts ut för att vara representativa för samtliga kommuner i Sverige. Totalt svarade 1 684 fullmäktigeledamöter på enkäten vilket motsvarade en svarsfrekvens på 64 procent. Av dessa var 1 346 ledamöter i kommuner med fler än 10 000 invånare, och i dessa kommuner var svarsfrekvensen 63 procent. Totalt inkom 11 962 svar i den europeiska enkäten med en total svarsfrekvens på 23 procent. Den internationella undersökningens huvudrapport var forskningsantologin ”Local Councillors in Europe” (Egner, Sweeting, & Klok, 2013) där David Karlsson bidrog med ett kapitel (Karlsson, 2013b). Resultat från undersökningen publicerades även i en rad andra sammanhang (Karlsson, 2010, 2013a; Karlsson & Gilljam, 2014, 2015).

Den tredje politikerundersökningen fokuserade på den regionala politiska nivån i 14 länder. I Sverige ansvarade Anders Lidström och Katarina Roos, Statsvetenskapliga institutionen vid Umeå universitet, för denna undersökning. Undersökningens resultat presenterades i forskningsantologin ”Policy Making at the Second Tier of Local Government in Europe: What Is Happening in Provinces, Counties, Départements and Landkreise in the On-going Re-

scaling of Statehood?” (Heinelt, Egner & Bertrana 2016) där även de svenska forskarna bidrog (Lidström & Roos, 2016).

Den fjärde politikerundersökningen, *Europas borgmästare 2016 – POLLEADER 2* initierades under 2013 och datainsamlingen påbörjades under våren 2014 och slutfördes under våren 2016. Någon sammanställning av den europeiska datamängden eller rapportering av genomförandet av delundersökningar har i skrivande stund (april 2016) inte gjorts. Rapporteringen från denna undersökning förväntas påbörjas under 2017.

Genomförandet av Europas borgmästare i Sverige 2016

Den svenska delen av Europas borgmästare genomfördes vid Förvaltningshögskolan under perioden 6 oktober till 2 december 2015. David Karlsson och biträdande forskare Lukas Nordin ansvarade för undersökningens genomförande.

Till skillnad från tidigare politikerundersökningar genomfördes denna helt och hållet som webb-enkät. Undersökningen föregicks dock av att samtliga kommunstyrelseordförande i landets 290 kommuner fick ett vykort på posten med information om den kommande undersökningen. Någon dag senare, 6/10 2015, fick de ett e-brev med information om undersökningen och en länk genom vilken de kunde nå undersökningens webb-formulär. I brevet fanns även en länk till en webb-sida med mer information om undersökningen.

Undersökningen pågick sedan i sju veckor, och varje vecka skickades en påminnelse per e-brev till de KSO som inte svarat på hela undersökningen. Se tabell 1 för en redovisning av inflödet. Totalt inkom 215 svar vilket motsvarar 74 procent av samtliga KSO. Från de 212 kommunerna större än 10 000 inkom 158 svar vilket motsvarar 75 procent (se tabell 2).

Av de 215 svaren var 174 fullständiga och 41 partiella. Det typiska vid web-enkäter är att svarande börjar svara från formulärets början och sedan avstår från att fullfölja svaret en bit in – det betyder att svarsfrekvensen är som högst på formulärets första frågor och som lägst på de sista. I traditionella postenkäter är risken att en respondent som tröttnar på att svara avstår från att skicka in sitt halvt ifyllda formulär. En fördel med web-enkät är att samtliga svar, även partiella, registreras.

Av Sveriges 290 KSO vid undersökningstillfället var 106 kvinnor (37 procent) och 184 män (63 procent). Svarefrekvensen var marginellt högre bland männen (75 procent) än bland kvinnorna (73 procent) (se tabell 3).

Av de 290 tillhörde 187 stycken (64 procent) Socialdemokraterna, 56 stycken (19 procent) Moderaterna och 30 stycken (10 procent) Centerpartiet. Av resterande 17 KSO (6 procent) tillhörde 4 Vänsterpartiet, 4 Kristdemokraterna och 3 Liberalerna samt 6 lokala partier. Bland KSO från samtliga dessa övriga partier låg svarefrekvensen mellan 67-83 procent (se tabell 4).

Vid undersökningens genomförande var medelåldern (och medianåldern) bland svenska KSO 51 år. Den yngsta var 28 år och den äldsta 72 år. Svarefrekvensen i undersökningen var något högre i den största åldersgruppen (50-59 år) och något lägre bland de yngsta och äldsta KSO (se tabell 5).

Svarefrekvensen låg på 50 procent eller mer i 19 av Sveriges 20 län. I Västernorrlands län svarade endast 2 av 7 KSO (29 procent). Svarefrekvensen var 100 procent i Gotlands län (som bara innehåller en kommun) och i Kalmar, Norrbottens och Västra Götalands län översteg svarefrekvensen 83 procent (se tabell 6).

Tabell 1 Fältarbete och inflöde av svar

Datum	Påminnelsetyp	Svar under period efter utskick/påminnelse	Totalt antal svar
6/10	Första utskick	59	59
13/10	Påminnelse 1	50	109
21/10	Påminnelse 2	18	127
28/10	Påminnelse 3	21	148
3/11	Påminnelse 4	23	171
11/11	Påminnelse 5	19	190
18/11	Påminnelse 6	17	207
1/12	Avslutande påminnelse	8	215
2/12	Undersökningen avslutas		

Tabell 2 Svarefrekvens efter kommunstorlek

Kommunstorlek	Antal	Svar	Procent
<10 000 inv.	78	57	73,1
>10 000 inv.	212	158	74,5
Totalt	290	215	74,1

Tabell 3 Svarefrekvens efter kön

Kön	Antal	Svar	Procent
Man	184	138	75,0
Kvinna	106	77	72,6
Totalt	290	215	74,1

Tabell 4 Svarsfrekvens efter partitillhörighet

Parti	Antal	Svar	Procent
S	187	138	73,8
M	56	40	71,4
C	30	24	80,0
V	4	3	75,0
KD	4	3	75,0
L	3	2	66,7
Övriga/lokala	6	5	83,3
Totalt	290	215	74,1

Tabell 5 Svarsfrekvens efter ålder

Ålder	Antal	Svar	Procent
28-39	38	27	71,1
40-49	84	54	64,2
50-59	101	77	76,2
60-72	64	45	70,3
Ålder okänd	3	2	66,7
Totalt	290	215	74,1

Tabell 6 Svarsfrekvens efter län

Län	Antal	Svar	Procent
Stockholms län	26	18	69,2
Uppsala län	7	4	57,1
Södermanlands län	9	7	77,8
Östergötlands län	13	8	61,5
Jönköpings län	13	9	69,2
Kronobergs län	8	6	75,0
Kalmar län	12	11	91,7
Gotlands län	1	1	100,0
Blekinge län	5	4	80,0
Skåne län	33	25	75,8
Hallands län	6	5	83,3
Västra Götalands län	49	41	83,7
Värmlands län	16	12	75,0
Örebro län	12	9	75,0
Västmanlands län	11	8	72,7
Kopparbergs län	15	11	73,3
Gävleborgs län	10	6	60,0
Västernorrlands län	7	2	28,6
Jämtlands län	8	4	50,0
Västerbottens län	15	12	80,0
Norrbottnens län	14	12	85,7
Totalt	290	215	74,1

Referenser

- Bäck, H. (2005). Borgmästarens makt. *Kommunal ekonomi och politik*, 9(1).
- Bäck, H. (2006). Does Recruitment Matter? Selecting Path and Role Definition. I H. Bäck, H. Heinelt, & A. Magnier (red.), *The European Mayor. Political leaders in the Changing Context of Local Democracy*. Wiesbaden: Verlag für Sozialwissenschaften.
- Bäck, H., Heinelt, H., & Magnier, A. (red.). (2006). *The European Mayor. Political Leaders in the Changing Context of Local Democracy*. Wiesbaden: Verlag für Sozialwissenschaften
- Egner, B., Sweeting, D., & Klok, P.-J. (red.). (2013). *Local Councillors in Europe*. Wiesbaden: Springer.
- Henielt, H., Egner, B., & Bertrana, X. (red.). (2016). *Policy Making at the Second Tier of Local Government in Europe*. Oxon and New York: Routledge.
- Johansson, V. (2006). Gendered Roads to Mayorship in Different States. I H. Bäck, H. Heinelt, & A. Magnier (Eds.), *The European Mayor. Political Leaders in the Changing Context of Local Democracy*. Wiesbaden: VS Verlag Für Socialwissenschaften.
- Karlsson, D. (2006). *Den svenske Borgmästaren. Kommunstyrelsens ordförande i den lokala demokratin*. Göteborgs universitet: Förvaltningshögskolan.
- Karlsson, D. (2010). Effektiv demokrati. I F. Johansson (red.), *Kommunalvalet 2006. Väljare och partier i den lokala demokratin*. Göteborg: CEFOS, Göteborgs universitet.
- Karlsson, D. (2013a). The Hidden Constitutions: How Informal Political Institutions Affect the Representation Style of Local Councils. *Local government studies*, 39(5), 681-702.
- Karlsson, D. (2013b). Who do the local councillors of Europe represent? I B. Egner, D. Sweeting, & P.-J. Klok (red.), *Local Councillors in Europe* . Wiesbaden: Springer.
- Karlsson, D., & Gilljam, M. (2014). Svenska politikernas demokratisyn. I D. Karlsson & M. Gilljam (red.), *Svenska politiker. Om de folkvalda i riksdag, landsting och kommun*. Stockholm: Santérus förlag.
- Karlsson, D., & Gilljam, M. (2015). *Den lokala demokratins utmaningar*. Rapport till 2014 års Demokratiutredning. SOU 2015:96.
- Lidström, A., & Roos, K. (2016). County councils in a multi-level position: Formal powers and assumed autonomy. I X. Bertrana, B. Egner, & H. Heinelt (red.), *Policy Making at the Second Tier of Local Government in Europe*. Oxon and New York: Routledge.